

História šachu (v rokoch) :)

Historické bádania dokazujú, že šach pôvodne nemal terajšiu formu. Jeho pôvod pravdepodobne siaha do starovekej Indie. Staroindické rukopisy spomínajú hru nazývanú v sanskritskom jazyku *čaturanga*, čo znamenalo štvorstranný. Symbolicky to vyjadrovalo štyri druhy indického vojska: slony, vozy, jazdcov a pešiakov. Ich veliteľom bol kráľ. Na hre sa zúčastňovali štyria hráči, každý bojoval proti každému. Farba kameňov bola čierna, žltá, červená a zelená, ťahy sa určovali vrhnutím kocky.

Asi v 4.- 6. storočí n.l. - sa šach dostal do Perzie. Perzský básnik Firdausí v epose *Šáh-náme (Kniha kráľov)* opisuje, ako indickí poslovia priniesli kráľovi Chusrauovi (532-578) dosku so 64 poľami a figúry s odkazom, aby perzskí učitelia rozlúštili pravidlá tejto krásnej hry.

V prvej polovici 7. storočia - si Arabi podrobili Perzskú ríšu, a okrem iného pozdvihli hru, zvanú vtedy *šatrandž* (hrali ju už len dvaja súper) na veľmi vysokú úroveň. prehľbili ju aj teoreticky.

Ilustrácia zo stredovekého rukopisu znázorňujúca dvoch Maurov pri hre v šachy

Neskôr

Do Európy sa šach dostal tromi prúdmi: cez severnú Afriku do Španielska okupáciou Maurov (asi v 9. storočí), do Talianska cez Carihrad vplyvom Byzantskej ríše a do Ruska asi v 8. storočí priamo z Ázie^[1].

V 11. storočí - sa šach rozšíril po celej Európe a stal sa obľúbenou zábavou feudálnych kruhov^[2].

15. storočie - svojimi vynálezmi (kníhtlač) významne ovplyvnilo vývoj šachu, ktorý vtedy dostal svoju terajšiu podobu a pravidlá (rozšírenie chodu dámy a strelca, zavedenie rošády).

Roku 1497 - vyšla tlačou prvá šachová učebnica Španiela J. R. Lucenu. Stredoveký šach dosiahol najvyššiu úroveň v Španielsku a Taliansku.

Roku 1575 - sa na kráľovskom dvore v Madride uskutočnil zápas dvoch vtedy najlepších šachistov, Španiela R. Lopeza a Taliana L. da Curti. Taliansko prevzalo vedúce postavenie v šachu a vznikla tam aj prvá šachová škola, vyznačujúca sa odvážnou hrou a častými obetovaním figúr.

V 18. storočí - šach už nebol len privilegiom feudálnych kruhov. Rozširoval sa v mestách, kde sa v kaviarňach zakladali šachové kluby.

V rokoch 1726-1795 - žil F. A. D. Danican nazývaný Philidor. Bol prvým praktikom a teoretikom v „šachovom novoveku“. Tento Francúz svojou knihou *L'Analyse du Jeu des Échecs* (Rozbor šachovej hry) udal smer ďalšiemu vývoju šachu na pozíčných princípoch. Jeho knihu preložili do takmer všetkých európskych jazykov.

Roku 1851 - sa uskutočnil prvý medzinárodný šachový turnaj v Londýne. Jeho víťazom sa stal Nemec A. Anderssen, ktorého v zápase v Paríži roku 1858 dočasne zbavil titulu „nekorunovaného kráľa šachu“ Američan P. Morphy a roku 1866 v Londýne pražský rodák W. Steinitz.

Roku 1886 - bol odohraný prvý oficiálny zápas o titul majstra sveta medzi W. Steinitzom a najúspešnejším turnajovým hráčom tých čias J. H. Zukertortom. Zvítazil W. Steinitz. Titul majstra sveta obhajoval do roku 1894.

V rokoch 1894-1921 - bol šachovým majstrom sveta Nemec Emanuel Lasker. Týchto 27 rokov predstavuje absolútny svetový rekord[3].

Roku 1924 - bola v Paríži založená Medzinárodná šachová federácia (FIDE). Medzi 15 zakladajúcimi krajinami bolo vtedy aj Československo.

Roku 1927 - sa konala v Londýne prvá šachová olympiáda (zvítazilo Maďarsko).

Roku 1983 - majster sveta v šachu Anatolij Karpov hral simultánnu partiu s niekoľkými šachistami a počítačom Mephisto. A nevyhral. Iba remizoval.

Karpov hraje simultánku s hráčmi a počítačom *Mephisto*

Šach v Československu

Z 11. storočia - pochádzajú prvé historické doklady o šachu na našom území. Zmieňuje sa o ňom napríklad dejepisec Kosmas (1045-1125).

Okolo roku 1769 - sa Slovensko prvý raz zapísalo do dejín šachu slávnym „šachovým automatom“ zostrojeným vynálezcom Kempelenom. Šachista ukrytý v dômyselne skonštruovanom stroji hral úspešne partie s významnými historickými osobnosťami.

Kempelenov šachový automat

Roku 1872 - sa konal prvý zjazd českých šachistov v Prahe.

Roku 1888 - bola založená Česká asociace šachovní.

Po vzniku ČSR - sa stala vrcholnou šachovou organizáciou Ústredná jednota československých šachistov (ÚJČŠ).

Roku 1924 - na Slovensku (v Trenčianskych Tepliciach) vznikla Slovenská župa ÚJČŠ.

Roku 1925 - prvý raz usporiadali na Slovensku, v Bratislave, spoločný zjazd ÚJČŠ a súťaž o oficiálny titul majstra ČSR. Stal sa ním veľmajster R. Réti, pezinský rodák.

Roku 1954 a 1963 - sa stalo československé (čs.) družstvo vysokoškolským majstrom sveta.

Roku 1955 a 1968 - čs. družstvo získalo titul majstra sveta v korešpondenčnom šachu.

Najznámejší

Najznámejší svetoví šachisti: T. Petrosian, B. Spasskij, R. Fischer, A. Karpov, G. Kasparov. Zo slovenských šachistov spomeňme R. Rétiho, J. Plachetku a Ľ. Ftáčnika.

[1] Dokazujú to aj ruské názvy niektorých šachových figúr: slon - strelec, ferz - dáma.

[2] Vedieť hrať šach bolo jednou zo siedmich „rytierskych cností“.

[3] Ešte nijaký majster sveta sa neudržel na čele tak dlho.